

Az élet kenyere

Lekció: 2Móz 16,1-15/Textus: Jn 6,22-40

2015. március 1.

Kicsoda Jézus? Ki vagyok én? Jézus János evangéliumában több alkalommal is ún. "én vagyok" mondatban jelenti ki magát. Egy-egy képet használ ilyenkor arra, hogy valamit elmondjon önmagáról. Miért jelentős a kép, a metafora? Azért, mert az igazságot megérthetjük és megjegyezzük, de amikor azt egy képpel ragadjuk meg, "az nem csak azt segíti elő, hogy az elvont igazság konkrétabb legyen számunkra, de azt is, hogy jobban megragadja a szívünket." (Tim Keller, Prayer, Study Group Guide, 56) A kép által az igazság leszáll a fejünkől a szívünkbe.

Jézus azt mondja: Én vagyok az élet kenyere. Hogyan jelenti ki ebben a képben nekünk magát? Mit mond el az emberről, és önmagáról? Hogyan mélyíti ez isten- és önismeretünket, azaz hogyan lobbantja lángra szívünkben Isten szeretetét, és lesz részese annak, ahogy a Szentlélek formálja életünket, személyiségünket? Először lássuk az embert, aki keresi önmagát (éhség), másodszer Jézust, aki kijelenti magát (kenyér); harmadszor a konfliktust, amit ez okoz (törés).

1. (ÉHSÉG) Az ember, aki keresi önmagát

Az ember éhes és keres. Folyamatosan éhes, és folyamatosan keres.

- *Mester, mikor jöttél ide?* - kérdezi a sokaság. Keresik Jézust, követik, mert éhesek. Még csak kis idő telt el azóta, hogy a Galileai tó keleti oldalán, a hegyen, Jézus megszorította kenyeret és a halat, és a tömeg jóllakott. A korabeli emberek, Galileában, nem bőségben élnek. Nincs éhezés, de a többség folyamatosan a napi betevőért fáradozik. Persze, vannak, akik villákban laknak; vannak a jeruzsálemi vallásos hatalmasok; meg az utakon ott grasszálnak a megszálló római katonák. De a többség csak hajtja a napi betevőt... És amíg ezek uralkodnak, ez így is marad. Itt nem fog semmi változni. És Jézus, váratlanul, óriási bőséget teremtett. Ha ez így van, akkor szükségünk van rá. Ha jóllakott, mennyei, csodálatos módon egyszer, meg tudja tenni még egyszer. Emlékeik is vannak: valamikor hasonlóan táplálta Mózes a mennyből való kenyérrel, a mannával, a pusztában vándorló őseiket. Ez itt lehet, hogy egy második Mózes? Tegyük királlyá, jön az ötlet. Készítsünk forradalmat, amely egyszer és mindenkorra felemel a napi betevőért való fáradságos hajszából. *Mester, mikor jöttél ide?* Mindenhol téged keresünk...

Az ember éhes és keres. Szeretetéhes... hataloméhes... kalandéhes... barátságára éhes... pénzéhes... "Olyan szüksége van rá, mint egy falat kenyérre..." - mondjuk.

Lehet ez az étel, a napi betevő falat iránti éhség. Ha pedig az megvan, akkor másra éhezünk. A biztonságra, a felhalmozásra, hogy ne csak ma legyen meg, hanem holnap és holnapután is. Ha alapszükségleteink rendben vannak, mást éhezünk. Vágyunk tovább a szeretetre, bensőséges kapcsolatra, elfogadásra. Éhezünk, hogy értékeljenek és elismerjenek. Csak egy jó szót! Legalább egy elismerő tekintet! Ha mindez megadatott, vágyjuk, hogy egyre jobban kibontakozzon, kiteljesedjen az életünk. Elérjük, amit lehet, majd továbbadjuk az életet. De amíg élünk, éhezünk és keresünk - mi lehet ennél emberibb, ennél valóságosabb?

Valójában nem tehetjük, hogy ne legyünk éhesek, és ne keressünk. Ritkán reflektálunk erre, ritkán tudatosítjuk éhségünk - hiszen mi jóllakottan vagyunk éhesek. Eszünk, és eszünk, bőséggel, többet, mint szükséges, de meg nem elégedünk. Ez szimbolikus. Fogyasztunk és fogyasztunk, tudjuk, messze többet, mint szükséges, de vajon mikor lesz elég? Észre sem vesszük, hogyan vezet az éhségünk a legkülönbözőbb helyekre, a legkülönbözőbb emberekhez, a legkülönbözőbb helyzeteket, élményeket, lehetőségeket élénk tárva. Azt tudjuk, mit szeretnénk, azt gyakran kevésbé, miért. A célt tudjuk, de az éhséget ritkán ismerjük fel és nevezzük néven. Kenyeret akarok... sikert, eredményt akarok, rendkívüli élményt, kapcsolatot akarok, biztonságot akarok - de tudom-e, mi az éhség, amikor mindezeket meg akarom szerezni? Mert az éhség és az áhított tárgy, cél, amire nézek, nem mindig felelnek meg egymásnak. A fizikai éhségre a válasz a kenyér - ez egyértelmű. De amint ezen továbblépünk, sokkal összetettebb a helyzet. Vajon tudom-e, mire éhezem?

Az ember tehát éhes és keres. Azt akarjuk, hogy oldódjon meg a hiány, szűnjön meg az éhség. Csillapítani, kielégíteni az éhséget, betölteni a szükségét, pótolni a hiányt. Megtalálni, és magunkhoz venni a "kenyeret." Ezért hangzik a kérdés: *Mester, mikor jöttél ide?* Hol van, aki vagy ami megeléghet? Éhség...

2. (KENYÉR) Jézus kijelenti magát

Kenyér... *Bizony bizony mondom nektek, nem azért kerestek, engem, mert jeleket láttatok, hanem azért, mert ettetek a kenyerekből és jóllaktatok. Ne a veszendő eledelért fáradozzatok, hanem az örök életre megmaradó eledelért, amelyet az Emberfia ad majd nektek, mert őt pecsétjével igazolta az Isten.* Ezzel a mondattal Jézus nem egyszerűsíti le a kérdést. Nem mondja, hogy nincs kenyér (azaz ő nem elégít meg, nem csillapítja az éhségünk), de azt sem mondja, hogy itt a kenyér (azaz bármikor bármilyen éhség-szükségünk azonnal megelégheti). Miért is lenne ilyen egyszerű?

Mit tesz Jézus? Megnyitja a kérdést, párbeszédet kezdeményez, hogy az éhség és kenyér napi gondja mélyebb dimenziókba jusson. Az a célja, hogy a jelenlévők mélyebbre ássanak mind éhségük, mind a velük szemben álló Jézus vonatkozásában. Önismeretben és istenismeretben. Ebben a beszélgetésben Jézus három dolgot tesz velünk; ezek az elfogadás, a kihívás, és a kijelentés.

Elfogadás. Jézus nem elmenekül a keresés elől, hanem - ezzel a párbeszéddel is - belép abba. Elfogadja, hogy az ember éhes és keres. Ő is tudja, mit jelent éhesnek lenni, és mit jelent jóllakni. Ő kezdeményezte a helyzetet is, hiszen ő szaporította meg a kenyeret és a halat. Bár kivonult, amikor királlyá akarták tenni (azaz nem vállalja, hogy ő az, aki "szállítja a kenyeret"), de most mégis jelen van, és velünk együtt belép a keresésbe. Mert nincs olyan éhségünk, nincs olyan keresésünk, amelyhez Jézus ne tudna, és ne akarna kapcsolódni. Amit ne fogadna el, ne értene meg. Igaz ez fizikai értelemben, hiszen ő maga is hús-vér ember. Igaz ez vallási-kulturális értelemben is. Amikor a sokaság Jézust Mózeshez hasonlítja, akkor saját vallási-kulturális hagyományaiából indul ki. Jézus pedig, természetesen, érti ezt, kapcsolódik hozzá, hiszen a sajátjának tartja.

Bárhon éled meg az éhséget és a keresést, Jézus kapcsolódik hozzá. Lehet, hogy nem tudod, hogyan; lehet, hogy sohasem merült fel benned; lehet, hogy hihetetlen.

Mégis, elfogad, mert ismeri, megérti az éhséget. Isten Fia valóságos emberré lett - nincs olyan élethelyzet, amelyhez ne tudna kapcsolódni. Nem tartja magát távol, nem vet meg, mondván, hogyan lehetnek ilyen kereséseite, ilyen vágyaid. Miért olyan fontos ezt tudni? Azért, mert ha Jézus elfogad, ha tud hozzád kapcsolódni, ha belép az éhségedbe, a keresésedbe, akkor te is lehetsz őszinte előtte és önmagad előtt. Nem kell semmit elnyomni, vagy tagadni, valamiféle rosszul értelmezett szentség és megfelelni akarás miatt. A Jézus követésében való változás nem abban születik, hogy letagadjuk, ami valóságosan velünk van, bennünk van, hogy ezáltal megfeleljünk neki. A változás (az igazi szentség) csak belülről, a szívünk átformálódásával kezdődhet és valósul meg. És ezért fontos az örömhír: Jézus elfogad, belép éhségünkbe és keresésünkbe.

Kihívás. Van egy mondás: Isten úgy szeret és fogad el bennünket, ahogyan vagyunk - de jobban szeret bennünket annál, hogy úgy hagyjon bennünket, ahogyan vagyunk. Amikor Jézus felnyitja az éhség-megelégedés téma mélyebb dimenziót, nemcsak elfogad, hanem kihívást is intéz: *Bizony bizony mondom nektek, nem azért kerestek, engem, mert jeleket láttatok, hanem azért, mert ettetek a kenyerekből és jóllaktatok. Ne a veszendő eledelért fáradozzatok, hanem az örök életre megmaradó eledelért, amelyet az Emberfia ad majd nektek, mert őt pecsétjével igazolta az Isten.* Titeket a keresésben most az izgat, hogy újra jóllaktatok - és ezért nem látjátok, hogy a kenyér és hal szaporítása, a jóllaktatásatok nem végcél, hanem *jel*. Jel, ami rámutat az "örök életre megmaradó eledelre."

Ez a kihívás nem más, mint az éhség egymásra húzódó rétegeinek a feltárása. A fizikai éhség, majd az érzelmi-lélektani éhség (szeretet, biztonság, értékesség, stb.) mögött lapul egy végső nagy éhség, egy végső nagy űr, amely mindent "benyel." És amely mindeközben elbújik az összes többi éhség és vágy mögé, sőt, élteti azokat. Gondold végig, mi az egyik nagy, egyetemes emberi tapasztalat. Éhezel valamire, keresel valamit, eléred, megnyered, magadhoz öleled, örülsz - és hamarosan újra éhes vagy, ugyanúgy keresel tovább. Ezért ad Jézus kihívást: *"ne a veszendő eledelért fáradozzatok, hanem az örök életre megmaradó eledelért."* Ez a kihívás egyrészt azoknak szól, akik még nem ismerik Jézust. Feltárja, hogy minden éhségünk és keresésünk a veszendőre, az elmúlóra irányul, és ezzel mintegy odafordít ahhoz, amely mindezen túl van, ami János evangéliumában "mennyei", "felülről való", "örökkévaló." Valami egészen más, mint minden, ami eddig elért. Itt érinti a bennünk mélyen eltemetett, vagy éppen nyiladozó vágyat az örökkévaló után. Ugyanakkor kihívás mindenkinek, akik Jézus követőinek valljuk magunkat. Mert ráébreszt, hogy milyen gyakran mi is csak az aktuális hiány összefüggésében keressük Jézust, vagy éppen vitázunk vele, küszködünk vele. De Jézus többre mutat, mélyebbre visz.

Ha szeretnénk gyakorlatiasak lenni, és elég bátrak vagyunk hozzá, tegyük fel a kérdést (akár egy otthoni csendes elvonulás alkalmával is) magunknak Jézus jelenlétében: *Mire vagyok igazán éhes?* Azaz, milyen vágyaim vannak? Próbáljunk ezzel Jézus jelenlétébe és saját szívünk jelenlétébe jönni (a csendben sok minden megszólal, amit máskor a gondolatainkkal elnyomunk). Nos, ha őszintén vagyunk, ez nagyon nehéz kérdés. Lehetnek mély vágyaink, amelyeket szégyellünk, vagy amelyeket elnyomunk, szembe sem merünk velük nézni. Tudod, hogy van valami olyan elementáris vágy a szívedben, ami esetleg torz, tisztátalan. (FIGYELJ! Egyáltalán nem minden mély vágyunk torz és tisztátalan, számos Istenből fakad és róla beszél. De itt és most én a rendezetlen vágyakról beszélek...) Miért fontos tehát ennek az éhségnek

(micsoda kép! - "Falni akarsz...") a mélyére nézni? Mit láthatsz meg, ha engeded, hogy Jézus veled együtt mélyebbre tekintsen? Azt, hogy a torz vágyaink, istenellenes ragaszkodásaink, sebzett fantáziáink mögött Istentől való vágyak húzódnak meg. Az önismeretünk egy mélyebb szintje, amikor megértjük, hogy az, amit rossznak, szégyellnivalónak tartunk, valójában milyen Istentől való, igaz és normális vágyunk torzult formája. És akkor láthatjuk meg, ismerhetjük meg Jézust is, hiszen ennek a fényében lesz értelmezhető, hogy mit jelent az örök életre megmaradó eledel.

David Benner „Az önismeret ajándéka” c. könyvének egy részlete segítsen nekünk annak megértésében, hogy az éhségünk mögött még mélyebb éhségünk búvik meg. (Az alábbi leírás nem az "éhség" kifejezést használja, de hallgassd azzal a figyelemmel, hogy milyen "éhségek" nyilvánulnak meg a történet emberének életében.)

"Stuart, a lelkész szexuális függősége miatt jelentkezett nálam pszichoterápiára. Szörnyű bűntudat gyötörte hosszú ideje tartó pornográfiafüggősége miatt. Úgy érezte, képtelen változtatni a szokásain. Sok-sok év telt el úgy, hogy újra meg újra megvallotta bűnét, segítségért imádkozott, majd újra visszaesett, ezért most úgy döntött, otthagyja a szolgálatot. A püspök tanácsolta, hogy keressen fel engem, mielőtt végleges döntést hoz. A változásban nem igazán reménykedve, elkeseredésében megfogadta a tanácsot.

A közös munka során Stuart elindult önmaga megértésének sötét és rögzös útján. Szexuális függősége mögött nem felgyülemlett bűnös vágyakat, hanem intimitás utáni sóvárgást találtunk. A házasságában ugyan volt része annyi őszinte intimitásban, amennyit még éppen tolerált, ő mégis olyan bensőségesről fantáziált, amelyhez nem társul valóságos kapcsolat és azzal járó kötelezettségek. Ám még ennél is fontosabb, amire ezek után bukkantunk: Stuart tele volt nehezteléssel, és azzal az érzéssel, hogy bizonyos dolgok járnak neki. Kissé mélyebbre ásva tudatosává vált benne, hogy úgy érzi, jobbat érdemel. Ez a felfedezés vezetett el a rá jellemző alaphűnhöz, a büszkeséghez.

Stuart lelke mélyén keserűséget érzett, amiért senki sem ismeri fel, milyen különleges személy ő. Némi kutakodást követően a gyermekkorára vezette vissza ezt az érzést. A nagycsaládban hatan voltak testvérek, és Stuart úgy érezte, őt észre sem veszik. Nagy felelősség hárult rá, sokat segített a kisebbek körül, de mintha nem értékelték volna. Noha ő volt mindnyájuk közül a legsikeresebb, mintha ez is elkerülte volna családja figyelmét. Stuart megtanulta, hogyan rejtse a hamis alázat álarca mögé haragját, ám a lelke mélyén izzott a keserűség. A büszkeség elhitette vele, hogy különleges bánásmódot érdemel, ám amikor ezt nem kapta meg, sértődötten és dühösen húzódott vissza. Ennek következtében úgy érezte, elszigetelődött, és nincs része meghitt, bensőséges kapcsolatban. Ez húzódott meg a pornográfia iránti vonzódása mögött. ...

Stuarttal kapcsolatban az volt az első számú feladatom, hogy segítsek legyőzni az elutasítástól való félelmét annak érdekében, hogy őszintén szembe tudjon nézni önmagával. Ezt érezte akkor is, amikor megértette, hogy a pornófüggése mögött nem szexuális okok húzódnak meg. Ebből a megközelítésből képes volt optimistán tekinteni a problémára, hiszen ami eddig megoldhatatlannak látszott, most egészen új színben tűnt fel. Akadtak azonban olyan felfedezések is, amelyek teljességgel letaglózták, szégyennel és reménytelenséggel töltötték el: például az, hogy ráébredt saját büszkeségére, s hogy bizonyos dolgokra feljogosítva érzi magát. Tehetetlennek érezte magát ezekkel a lényre legmélyére befészkelődött tulajdonságokkal szemben.

Micsoda ajándék, hogy ezt felismerte! Hiszen ez tette lehetővé, hogy ott találkozzon Istennel, ahol Isten régóta várt rá: megtört lényre, bűne legmélyén." (72-75)

Bűn a bűnök mögött, éhség az éhség mögött. És amikor eljutunk az éhségeink mélyén megbúvó éhségig; a hiányaink mélyén rejlő hiányig; akkor Jézus *kijelenti magát: Én vagyok az élet kenyere: aki énhozzám jön, nem éhezik meg, és aki énbenem hisz, nem szomjazik meg soha. Ő az, aki megelégit; és gyakran azért nem elégit meg aktuális hiányainkban, hogy egyre mélyebben felismerjük: valójában mire éhezünk és valójában kicsoda Jézus. Ő az élet kenyere!*

3. (TÖRÉS) A konfliktus

Amikor mindez megtörténik, és Jézus kijelenti magát, mint a végső választ a végső éhségre, megtörik a sokaság egysége. Van, aki - fogalmazzunk így - eszik a kenyérből, azaz hisz; és van, aki nem eszik, azaz nem hisz (a 6. fejezet további részeiben ezt a törést látjuk egyre jobban elmélyülni.) Lesznek, akik elfogadják, hogy Jézus nem enyhíti a hiányt, miközben mégis, egészen mélyen, csillapítja az éhséget, és lesznek, akik felháborodnak ezen, mint bolond, értelmetlen beszéden. Lesz, aki mint Stuart, ott áll Jézus előtt megtörten, és lesznek, akik mint Jézus hallgatói, egyre dühösebbek és ellenségesebbek, mert nem azt kapják, amit vártak, és mert a jézusi kihívást elutasítják. Aki elutasítja a kihívást, az nem tudja elfogadni a jézusi önkijelentést sem. Jézus, az élet kenyere, törést okoz.

Hogyan hihetünk benne, azaz hogyan ehetünk belőle? Figyelj, ez nem csak szójáték, hiszen a hit nem pusztán ismeret, hanem mély bizalom, tapasztalat is. Ez utóbbihoz pedig sokkal közelebb áll a kóstol, magához vesz, részesedik szó, mint a hisz, vagy tud. Hogyan részesedhetem az élet kenyérében? Hogyan vehetem magamhoz egészen személyesen Jézust?

Ahhoz, hogy egy kenyérből ehessünk, a kenyeret meg kell törni. A kenyér ép, egész, szép - de ameddig így marad, csak nézhetjük, de nem kóstolhatjuk. Igen, a kenyérnek meg kell történnie: *"Én vagyok az élő kenyér, amely a mennyből szállt le: ha valaki eszik ebből a kenyérből, élni fog örökké, mert az a kenyér, amelyet én adok oda a világ életéért, az az én testem."* (Jn. 6.51) A kenyérnek meg kell történnie, hogy ehessék; Jézus testének meg kell történnie, hogy életet adjon és tápláljon. A konfliktus, a törés, így is megjelenik. Azok fogják Jézust megtörni, keresztre juttatva összetörni, akik nem fogadják el, hogy ő az élet kenyere. És azokért fog Jézus a kereszten megtöretni, és azoknak fog szétosztani, akik nem fogadták őt el. Azaz mindannyiunkért, akik éhezünk és keresünk. Akik haragszunk, hogy nem elégitette meg felszínes éhségünket - mert többet akar adni. Akik tudjuk, megtörten, hogy milyen mélyen gyökeredzik éhségünk. Akiknek fogalmunk sincs arról, hogy miért akarunk mindig újabb és újabb dolgokat, szinte kontrollálatlanul. Akik harsányan hirdetjük, hogy mi jóllaktunk, de közben üvölt rólunk, hogy éhezünk... Igen, mi vagyunk mindezek. Jézus teste mindannyiunkért megtöretett, hogy mindannyiunkat magához hívjon: *"én vagyok az élet kenyere: aki énhozzám jön, nem éhezik meg, és aki énbenem hisz, nem szomjazik meg soha"*. Ámen.

Lovas András